

r. 58 endast hst; 64 e. Det är påfallande, hur väl den äldsta teckningen motsvarar inskriftens nuvarande tillstånd; den har icke nämnvärt försämrats under de tre århundraden som gått. — Celsius har icke kunnat läsa mycket: **suin : lit rista : runar : þa . . . r : nit . . . ra b : þri - i : mermunr : . . . - r : uar þera : mup.** — Dybeck: 28—35 **anar : asur**, 42 **i**, 54—57 **auki**; av r. 58 endast hst.; 64 e. — Brate: spår av bst i 29—30 **na**; 42 **e**; 54—58 **- uki · þ**; 64 e. — Juel: r. 20—21 saknas; 33 **s**; 54—58 **- ki -**.

Inskriften är tyvärr alltför fragmentariskt bevarad för att man skall kunna få full klarhet över dess innehåll. Där ha emellertid uppräknats fyra (eller fem) män, söner av samma kvinna. Sannolikt var Sven, som har låtit rista runorna, deras fader. Sålunda: Sven lät rista dessa runor efter sina fyra (fem) söner . . . N. N. var den förste, N. N. hette den andre, Assur den tredje, Germund den fjärde . . . N. N. var deras moder. Det är emellertid möjligt, att orden skola sammanföras på ett annat sätt: *het* avslutar måhända en sats, som handlat om den äldste sonen: [*sa var ælstr, er . . .*] *het, annarr Assurr, þriði Gæirmun[d]r, [fia]rði . . .* Förmodligen ha alla omkommit på något våldsamt sätt, eftersom inskriften förutsätter, att de äro döda.

22—24 **- þr** har utgjort slutet i ett mansnamn: *Sigrøðr, Guðrøðr, þorðr* e. dyl. Om mansnamnet *Assurr* se U 167 och 276, om *Gæirmundr* se U 29.

Inskriften har enligt Brate och Bugge i sin helhet varit avfattad på vers, vilket emellertid knappast framgår av de bevarade lämningarna.

393. Sigtuna, Borgmästarvreten.

Pl. 52.

Litteratur: B 302, L 9, D 2:191, J. Bureus, Runakänslans lärsplan (1599), F a 6 s. 56 nr 68 (Bureus' egen uppteckning), s. 104 nr 54 (Aschaneus), F a 5 nr 299; M. Aschaneus, F b 15, s. 18 (UFT bd 40 bil., 1925, s. 16); Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 172; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60:1), s. 137; R. Dybeck, Svenska runurkunder 2 (1857), s. 19; P. J. Lindal, Forskningar i Sigtuna-ängden 1875 (ATA); UFT h. 5 (1876), s. 57; E. Brate, Anteckningar 1896 (ATA); O. Juel, Sigtunas runstenar (i: UFT h. 26, 1908), s. 4; G. Hallström i Fornvännen 1931, s. 260; E. Floderus, Sigtuna (1941), s. 44.

Äldre avbildningar: Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 302); Dybeck (D 2:191); Juel a. a. fig. 11; S. B. F. Jansson foto 1936 (ATA).

Runstenen står rest nedanför västra sluttningen av Klockbacken, invid körvägen till Klockbacken, 85 m. N om Prästgatan och 37 m. NNV om U 392.

Runstenen är en av de tidigast omtalade i Sigtuna. Inskriften förekommer (liksom den på U 394) på Bureus' runtavla år 1599. Den fanns enligt Bureus i »Prestegärdet», enligt Aschaneus »I åkern vidh Quarnbackan» (F a 6), »Norr ifrå S. peders kyr[k]e, ther nu kallas Stadzwreten, och Clöster Tompt tilförende varit hafr» (F b 15). *Ransakningarna* 1667—84: »Straxt nedan före uthi Vreeten, ståår een opreest Steen, hvilken nu något luuter, der rundt om kringh ähre hugne bugne Linier, men bookstäfverne synas intet.» Meddelaren har tydligen endast sett sidan B av stenen. I B 302 är stenen tecknad såsom rest; platsen uppgives vara »Borgmästare vreten». — Celsius, som år 1692 har antecknat inskriften, skriver: »Uthom Sigtuna stad . . . NB är en jordfast icke så särdeles stor eller hög sten och är skriften ofvan på sten.» — Dybeck har 1857 ännu icke kunnat återfinna stenen: den »finnes nu icke der och ingen vet hvar han är». 1869 uppgiver han, att »stenen ligger ett stycke öster om S:t Pers kyrka nedanför vestra sluttningen af Klockberget». Som vanligt avbildas den dock såsom upprättstående. UFT 1876 meddelar: »Nedanför vestra sluttningen af Klockberget i kanten af en åker, öster om S:t Pers ödemur. Stenen är ristad å två sidor; men å den ena finnes blott en tom slinga och ett kors.» På samma plats låg stenen ända till år 1936, då den restes.

Det kan knappast råda något tvivel därom, att runstenen U 393 står på sin ursprungliga

plats. Den runristade sidan har sannolikt varit vänd mot en väg, som från Prästgatan har lett norrut utefter västra sluttningen av Klockbacken, enligt Floderus (i: *Fornvännen* 1945, s. 123) Sigtunas utfartsled mot norr under 1000-talet.

Ljusgrå granit. Stenens höjd i sin helhet 2,75 m., över markytan 2,25 m. Bredden på den runristade ytan (A) är 0,65 m., på den korsristade ytan (B) 1,26 m. Runristningens höjd är 1,55 m., bredd (nedtill) 0,52 m. Ytan på sidan A är slät och jämn. Ristningen är djup och någorlunda jämn, på några punkter dock svagare och otydlig. På det hela taget väl bevarad. — Sidan B är ganska ojämn och föga lämplig för ristning; den är likväl försedd med ett runtom gående band av dubbla linjer, illa uppdragna och utan inskrift. I mitten ett S:t Georgskors med nedåt förlängd stam.

Inskrift:

ufihr × lit × raisa × pina × stin × aftr × sestr × sinar × tuar × tura × auk rupui

Ofæigr let ræisa þenna stæin æftir systir sinar tva, Tora(?) ok Rodvi.

»Ofeg lät resa denna sten efter sina två systrar, Tora(?) och Rodvi.»

Till läsningen: Inskriften börjar och slutar utan sk. I 4 h är den övre vänstra och nedre högra bst svag; h är dock säkert. Icke stungna äro 3, 7, 20 i, 41 u. 8 t är skadat upptill; v. bst saknas. 27 e har en liten fördjupning mitt på hst t. h.; sannolikt huggen. 29 t och 30 r stå tätt inpå varandra; sannolikt har r först överhoppats av ristaren och sedan efteråt trängts in mellan t och sk +. Hst i 37 u är lutande, bst rak; runan har formen av en vinkel. 40 t har formen 1; någon bst t. h. har aldrig funnits, bst t. v. är något grund men förefaller vara huggen. t synes därför vara sannolikast.

Bureus: **ufahr × lit × raisa × pina × stin × aftr × sestr × senar × tuar × iura × auk × rupui**. På runtavlan 1599 finnas följande avvikelser: 27 i, 32 i. — Aschaneus: **× ufahr × lit × rasa** (rättat till **raisa**) **× pina × stin × iftr** (rättat till **eftr**) **× sastar** (rättat till **sastr**) **× sinar** (rättat till **senar**) **× tuar × iura × auk × rupui**. — Hadorph och Lertz: 1—5 **ufiar**, 22 e, 27 e, 31—35 **sin + ar**, 40 t, 47 b. — Celsius: 1—5 **ufiar**, 22 a, 27 e, 31—35 **sin × ar**, 40 i, 47 r. — Dybeck: 1—5 **ufiar**, 22 a, 27 e, 31—35 **sin × ar**, 40 t, 47 r. — Lindal: 1—5 **ufihr**, »såsom redan professor C. Säve förut läst». — UFT: 1—5 **ufihr**, 22 a, 27 e, 31—35 **sin + ar**, 40 t, 47 r. — Brate: 1—5 **ufihr**, 15 e, 22 a, 27 e, 31—35 **sin × ar**, 40 t, 47 r. — Juel: 1—5 **ufihr**, 22 a, 27 e, 31—35 **sinar**, 40 i, 47 r.

Om mansnamnet *Ofæigr* se U 2. — Kvinnonamnet *Rodvi* finnes, utom här, endast i tre gotländska inskrifter: Säve 114, 123, 151 (möjligen också Säve 180); se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 109.

40—43 **tura** kan knappast vara oblik form av ett kvinnonamn. Trots sammanhanget bör man räkna med en nominativform. Namnen stå självständigt i förhållande till det föregående, och ristaren har tänkt

22—45272. *Upplands runinskrifter*.

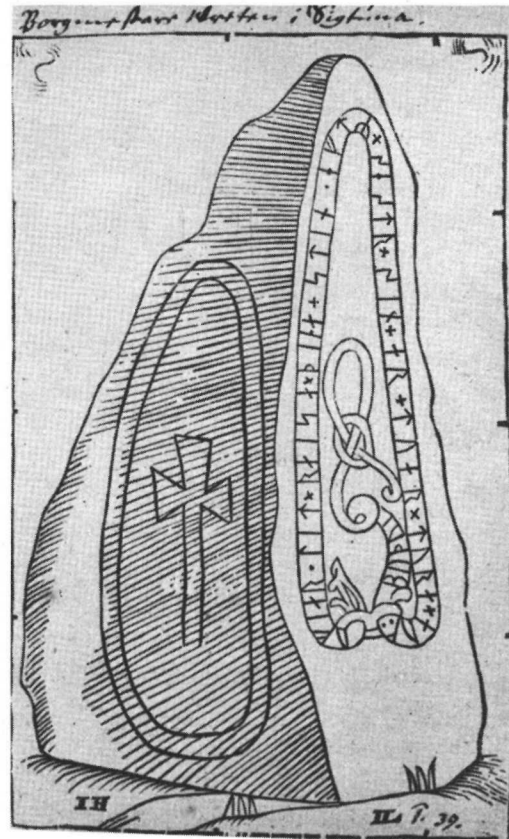

Fig. 103. U 393. Sigtuna. Efter B 302.

en ny sats: »(de hette) Tora och Rodvi». Förväxling av **p** och **t** förekommer sällan i runinskrifterna, och man bör därför räkna med en uttalsform *Tora*. Sannolikt är detta en smeknamnsform för *Þora*, av samma art som *Tol* (*Tolla*) för *Þorlaug*, *Tosti* för *Þorsteinn* o. a. Se Sö 179 med där citerad litteratur.

394. Sigtuna, S:t Pers ruin.

Pl. 53.

Litteratur: L 10, D 2:189. J. Bureus, *Runakänslanäs lärspan* (1599), F a 6 s. 56 n:r 67 (Bureus' egen uppteckning), s. 104 n:r 52 (Aschaneus), F a 10:2 n:r 48, F a 5 n:r 298; M. Aschaneus, F b 15, s. 18 (UFT bd 10 bil., 1925, s. 17); J. Peringskiöld, *Monumenta* 2, bl. 165; O. Celsius, *Svenska runstenar* (F m 60) 1, s. 372; F. Burman i *Nova Acta Soc. Scient. Ups.* Vol. 5 (1792), n:r 28; R. Dybeck, *Berättelse* 1858 (ATA); E. A. Björkman, *Beskrifning af S:t Pers Kyrkoruin* 1866 (ATA); P. J. Lindal, *Forskningar i Sigtuna-ängden* 1875 (ATA): UFT h. 5 (1876), s. 57; E. Wadstein i *Månadsbladet* 1891, s. 71; E. Brate, *Anteckningar* 1896 (ATA); O. Juel, *Sigtunas runstenar* (i: UFT h. 26, 1908), s. 4; E. Milles, *Berättelse över reparationsarbetena vid ruinerna i Sigtuna* 1913 (ATA); E. Floderus, *Sigtuna* (1941), s. 46.

Äldre avbildningar: Bureus, teckning (i F a 10:2); Dybeck (D 2:189); E. A. Björkman, teckning 1866 (ATA); Brate foto 1896 (ATA); Juel foto a. a. fig. 13.

Stenen är en av de två i Sigtuna, vilkas inskrifter äro upptagna av Bureus i *Runakänslanäs lärspan*. År 1612 låg den enligt Aschaneus »Vthi S. peders kyrkiodör then västre». Samma plats anges av Bureus. Runstenen finns ej omnämnd i *Ransakningarna*, och blev därför ej heller avtecknad av Hadorph och hans medhjälpare. Dybeck, som efter anvisningarna hos Burman (»in porta Templi») och Liljegren (»V. kyrkodörren») sökt den i Mariakyrkans västra dörr (i stället för i S:t Per), kunde icke återfinna den: »Den av Burman uppgifne runstenen i vestra kyrkdörren finnes nu icke» (Berättelse 1858). Några år senare hade han anträffat den på sin gamla plats »såsom tröskel i S:t Pers kyrkruins vestra dörr på södra sidan». E. A. Björkman har antecknat i sin beskrivning av S:t Pers ruin 1866 (ATA): »I södra dörren, fanns vid rengöringen, såsom tröskel inlagd en Runsten, af mer än vanligt hård, svartgrå stenart, hvilken sten var inmurad under sjelfva sidomurarne, och derföre icke kunnat borttagas. Inskriften är på midten afnött och oläslig, samt på norra kanten afbruten, genom stenens afkantning för att få en rätare kant mot öfriga golfstenar, hvilka dock nu äro borttagna, åtminstone närmast vestra tornet, emedan endast lös jord anträffats i grunden med en deri lagd rad af tegelstenar, hvilken synes utvisa en grafplats.» Här låg stenen ända till år 1941, då den framtogs, lagades och restes inne i kyrkoruinen, utmed södra väggen, ett stycke Ö om ingången.

Runstens ursprungliga plats är sålunda okänd. Hur länge den har legat som golvsten i västra ingången till S:t Per, där redan Bureus och Aschaneus ha iakttagit den, kan icke med säkerhet avgöras. Det behöver emellertid icke ha varit från kyrkans uppbyggande. Det visade sig vid stenens framtagande 1941, att den låg helt löst på marken och icke var inkilad i murarna. Inskriften var vid 1600-talets början ännu fullt läsbar och relativt oskadad — därom vittnar Bureus' teckning jämte hans och Aschaneus' läsningar. Detta skulle emellertid omöjligt kunnat vara fallet, om runstenen hade blivit inlagd på sin plats i ingången, då kyrkan byggdes, och sedan hade legat där oavbrutet under omkring 500 år, under den tid då kyrkan ännu var i bruk. Ett stycke är avslaget på h. sidan, sannolikt för att stenen skulle kunna passa in bättre som golvsten i ingången. En del av inskriften har därigenom gått förlorad. Stenen har ursprungligen varit mycket bredare nedtill än upptill. Så mycket är i varje fall säkert, att runstenen från början har varit en rest sten, icke en liggande gravhäll.

Blågrå sten. Höjd 2,15 m., bredd 0,95 m. Ytan är mycket hårt sliten. Ristningen är delvis utnött, delvis framträder den som svaga, mörkare skuggor på ytan. Den har huvudsakligen bestått av en runslinga, som bildat en sluten ring. Den har haft oval form med en utsvällning